

ERŐS ANDOR (1889-1917)

Műkerti részlet (Kecskemét) | View of a Garden (Kecskemét), 1914

Olaj, vászon | Oil on canvas, 93,5 x 78,5 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Erős Andor 914 VI.

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVÁ | PRESUMABLY EXHIBITED:

| A Csorba Géza szobrászművész, Diner Dénes Rezső, Dobrovics Péter, Erős Andor, Kmetty János, Nemes-Lampérth József és Schönberger Armand festőművészek műveiből rendezett csoportkiállítás. Nemzeti Szalon, Budapest, 1917. június

Kezdő ár | Starting price: 5 000 000 Ft / 12 500 EUR

Beccsérték: 8 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimate: 20 000 – 25 000 EUR

Erős Andor az egyik legtehetségesebb tagja volt annak a művészgenerációnak, mely az 1912-ben utolsó kiállításukat rendező Nyolcakat közvetlenül követve lépett színre, és vitte tovább a modern festészet „fáklyáját” Magyarországon. Erős Andor a tanulmányait 1908 és 1912 között a budapesti Képzőművészeti Főiskola rendkívüli növendékeként végezte. Erős a főiskolán Ferenczy Károly egyik kedvenc tanítványa volt. Mestere minden lehető módon megpróbálta segíteni a szegény proletárcsaládból származó fiatal tehetséget. Ferenczy 1912 áprilisában Réti Istvánhoz írott levelében, többek között Erős számára is ingyen szállást kért a nagybányai művésztelepen. „Pénzsegélyt 3 tanítványomnak én vagy a minisztériumtól járok ki, vagy magam adok – ez már másképp nem megy, mert elhirtelenkedve felbízattam őket, hogy inkább Bányára jöjjenek, amihez több kedvük is van,

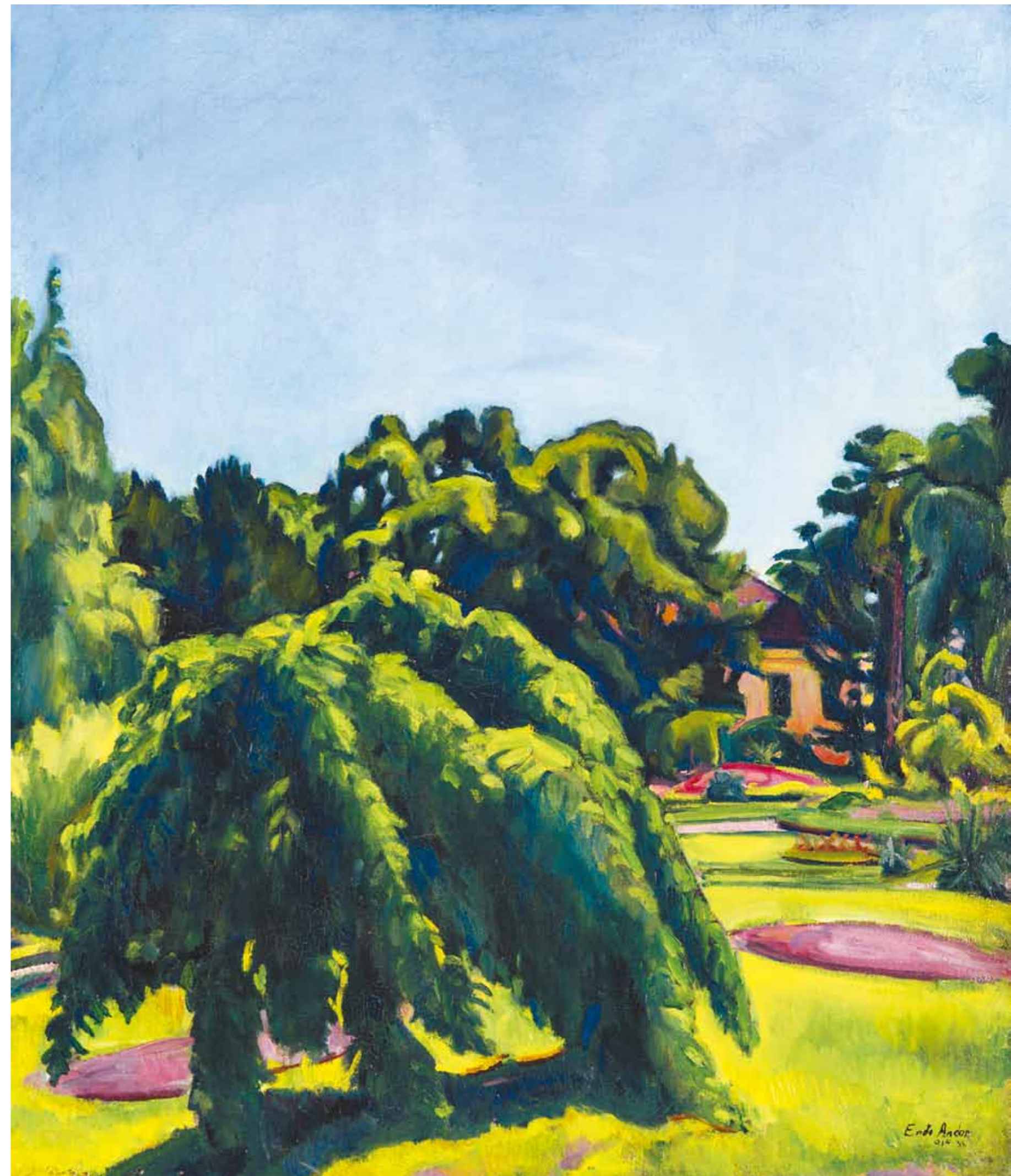
mint Szolnokra és Kecskemétre.” (Ferenczy K. 1912). A fiatal művész tehát 1912-ben Ferenczy hathatós segítségével jutott el Nagybányára. Feltehetően itt festett művekkel mutatkozott be a nagyközönség előtt 1913 februárjában az Ifjú Művészek Egyesületének tagjaként. Két akttal és egy tájképpel szerepelt ekkor a budapesti Könyves Kálmán Szalonban, melyeket Bálint Rezső festőművész így méltatott a tárlatot ismertető kritikájában: „A kiállítás majdnem egyöntetű, mert egy kivétellel valamennyi kiállító ízléses, a polgári értesültségig színes képekkel szerepel. Az egy kivétel Erős Andor, akiért e sorokat érdemes megírni; három képet állított ki, melyeknek a megjelenése, felfogása egyenesen kiválik a kiállítás műcsarnoki átlagszínvonalából. [...] Az Erős Andoréhoz hasonló kvalitású kép nincs több a kiállításon...” (Bálint R. 1913)

1. André Derain: Kastélypark, 1899 magántulajdon

2. A kecskeméti park részlete az 1910-es években

Erős a következő nyáron mégis tovább állt a kecskeméti művésztelepre, ahol Kmetty Jánossal közösen béreltek műtermet. Mint azt Kovács Lydia írta 1913 őszén: „Kecskeméten, a színmagyar város művésztanyáján, mostanság egész új élet járja. A festőiskolát Iványi Grünwald Béla vezeti, s az iskolát a festőművészeti főiskola nyári ösztöndíjas növendékei közül igen sokan látogatják ...A gyönyörű parkban, a napsütésben, ragyogó világításban komoly művészi munka folyik.” (Kovács L. 1913) A kecskeméti művészkolónia végleges megalakulására 1913 novemberében került sor. Erős hivatalosan is a művésztelep tagja lett és a várostól megrendelést is kapott a régi Kecskemét megmaradt részleteinek megőrkítésére. Ekkor alkotta meg a Kecskeméti Képtár gyűjteményében lévő, a helyi görög temetőt ábrázoló festményét 1913. november végén.

A következő évben két kecskeméti tájképével szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán és további négy tájképpel és egy csendélettel az Ifjú Művészek Egyesülete harmadik kiállításán a Nemzeti Szalonban. „Egyébiránt Perlrott Csaba Vilmos csendéletén, Erős Andor és Dobrovics Péter képein kívül alig található említésre érdemes kép e kiállításon” – írta Bálint Aladár a műcsarnoki tárlattal kapcsolatban. (Bálint A. 1914). A kecskeméti művésztelep első korszakát lezáró háborús események Erőst is elsodorták. Közvetlenül a háború kitörését követően besorozták katonának, majd a kiképzése után, 1914 őszén az északi harctérre kerülve megsebesült, majd a következő év tavaszán egy felvidéki hadikórházban elhunyt. Mint nekrológiájában Huzella Ödön írta: „Nagy reményekre, gyönyörű piktori pályára jogosult élet múlt ki benne.” (Huzella Ö. 1915) 1917-ben a Nemzeti Szalon mutatta

be első gyűjteményes és egyben hagyatéki kiállításának keretében harminchét olajképet, valamint félszáz tus- és ceruzarajzát. Ennyi művét sikerült ekkor összeszedni, mely kevés kivételtől eltekintve, nagyjából és egészében a teljes életmű bemutatása volt. Ekkor kiállított műveit Kassák Lajos is méltatta a MA hasábjain, azután, hogy korábban, 1916-ban már két tusrajzát is reprodukálta a szintén általa szerkesztett *A Tett* című folyóiratban.

A most aukcióra kerülő *Műkerti részlet* a kecskeméti művésztelep parkját ábrázolja. 1914. júniusi datálása bizonyítja, hogy a művész, egészen besorozásáig a kecskeméti művésztelepen dolgozott. A hasonlóságot és természetesi hűséget előíró, megrendelésre festett képek után, Erős ismét felszabadult, erőteljes színvilágú festményeken örökítette meg közvetlen környezetét. *Műkerti részlet*én a nyári lombkoronájuk ezernyi zöldjében pompázó fák közül előbukkanó egyik műteremvilla látható, a művésztelep parkjának sétányai, gondozott virágágyásai között. Erős Andor pár röpke évre korlátozott alkotói korszakának egyik legfontosabb ihlető forrása Paul Cézanne művészete volt. 1912 és 1914 között festett műveinek közelebbi hazai párhuzamai pedig Iványi-Grünwald Béla, Perlrott Csaba Vilmos, Tihanyi Lajos, Kmetty János és Nemes Lampérth József egykorú, expresszív és kubisztikus tájképeiben lelhetőek fel. Erős Andor életében talán félszáz olajképet és számos egyedi grafikát alkothatott. Az utóbbi években szórványosan felbukkant és közgyűjteményekben található művei, rövid élete dacára is a magyarországi posztimpreszionizmus egyik legjelentősebb képviselőjének mutatják. Az a kevés, ami még az eredetileg sem túlságosan nagyszámú életműből megmaradt, szerencsére egytől-egyig kiváló alkotás, nem ritkán remekmű.

3. Erős Andor: Park, 1912 magántulajdon

4. Iványi Grünwald Béla: Parkrészlet Kecskeméten, 1911-1912 magántulajdon

RUM ATTILA